

Pozitiven obračun za Slovensko skupnost

V središču pozornosti tukajšnje javnosti so te dni izidi volitev v tržaški občinski in pokrajinski svet. Ker se je naš list zavzemal za listi, ki ju je predložila Slovenska skupnost, je naravno, da posvečamo danes pozornost predvsem volilnim rezultatom, ki sta ju dosegli ti dve listi.

Lista Slovenske skupnosti je na pokrajinskih volitvah prejela 6.923 glasov, s čimer je izboljšala svoj odstotek za 0,10 v primeri s pokrajinskimi volitvami leta 1964 in za 0,13 v primeri z deželnimi volitvami leta 1954. V pokrajinskem svetu bo tako imela enega predstavnika kot dozdaj. Če pomislimo, da so številne druge stranke pri teh volitvah v odstotkih nazadovale v primeri z zadnjimi pokrajinskimi volitvami — tako je Kršč. demokracija nazadovala za 2,2, združenim socialisti za 0,9, komunisti za 0,8% — lahko upravičeno trdimo, da je Slovenska skupnost uspešno prestala tudi to novo preizkušnjo.

Na volitvah za tržaški občinski svet je lista Slovenske skupnosti prejela 4.975 in ohranila odstotek, ki ga je dosegla na zadnjih občinskih volitvah leta 1962, kar je tembolj pomembno, ker so velike italijanske stranke nazadovale, in sicer Kršč. demokracija za 1,3, združeni socialisti za 2,4 in komunisti za 0,4 odstotka.

Volilni rezultati torej jasno dokazujejo, da so slovenski volivci ponovno potrdili splošno politično smer Slovenske skupnosti in hkrati ponovno izrekli zaupanje tistim predstavnikom, ki so za to politično linijo odgovorni tako v okviru vodstva politične organizacije kot v vseh občinskih, pokrajinskih ter drugih upravah in ustanovah. Razne drzne in zlobne napovedi ter namigovanja, da bodo slovenski volivci obrnili hrbet ni odrekli zaupanje Slovenski skupnosti zaradi njene angažiranosti v tukajšnjem političnem življenju, se niso — kot smo sicer bili prepričani — uresničila, čeprav ta angažiranost ni dozdale obrodila na raznih področjih tistih sadov, ki jih politično vodstvo in slovenske množice upravičeno pričakujejo.

Slovenska skupnost si je za občinske volitve v Trstu postavila za glavni cilj ne samo ponovno izvolitev enega svojega predstavnika, temveč izvolitev še enega svojega zastopnika. Tega ni žal dosegla, kar se nam zdi precejšnja škoda. Iz natančne proučitve volilnih izidov izhaja, da je Slov. skupnost prejela 2.478 glasov več, kot je potrebnih za

(Nadaljevanje na 2. strani)

ZAKAJ NAS HOČEJO ASIMILIRATI?

Vedno spet slišimo od uglednih politikov italijanskih političnih strank in beremo na straneh velikih italijanskih dnevnikov (kot je npr. »Corriere della Sera«), da bi se morali Slovenci v Italiji vključiti v italijanske politične stranke in da je to edini demokratični način, da se doseže končni cilj, ki je v nenasilni asimilaciji Slovencev. Te izjave nas ne bi začudile, če bi prihajale iz ust kakih zagrizenih nacionalističnih, desničarskih ali celo novofašističnih politikov in če bi jih prinašal šovinistični tisk. Toda slišimo jih od ljudi, ki veljajo v italijanski in evropski javnosti za resnične demokrate, in prinaša jih tudi tisk, kateremu se ne morejo očitati simpatije za nacionalistično desnico ali za neofašizem. Zato lahko sklepamo, da pri teh izjavah ne gre toliko za zavestno nacionalno nestrpnost in sovraštvo, ampak za nekak hud nesporazum ali najbrž celo za hudo nejasnost pojmov pri italijanskih (in ne samo italijanskih) demokratičnih politikih in tisku glede narodnosti in njenega pomena in sploh o narodnostnem vprašanju v svetu.

Pri mnogih italijanskih politikih in časnikarjih je opaziti, da so v narodnostnih vprašanjih zelo nevedni in da njihovo znanje v tem pogledu ne presega neke zelo primitivne stopnje. Tako npr. neprestano zamenjujejo narodnost in raso ali raso in jezik. Človek, ki govori npr. slovensko, jim je tudi že človek »slovanske rase«, četudi je znanost dokazala, da taka raso ni nikoli obstajala in da tudi danes ne obstoja. Znanost ni nikoli delila ras po jezikovnih kriterijih, kajti rase se določajo po bioloških in ne po lingvističnih kriterijih in tudi ne po narodni zavesti. Nekdo senpr. lahko prišteva k francoskemu ali nemškemu narodu, pa je judovske, to je semitske rase, ali pa je napol črnc, če je bil eden njegovih staršev Nemeč, drugi črnc. Takih ljudi danes v Franciji in v Nemčiji ni malo. Zato je bolje, da se v narodnostnih vprašanjih o rasah sploh ne govori, ampak samo o narodni pripadnosti in narodni zavesti, četudi ni mogoče zanikati, da predstavljajo evropski narodi tudi neke biološke skupnosti. Te pa vendar niso identične s tistim, kar se navadno pojmuje pod besedo »rasa«, ampak je treba tudi to biološko skupnost pojmovati v mnogo bolj plemenitem in poduhovljenem smislu, ki presega okvir biološkega pojma »rasa«.

KRŠIJO BOŽJI RED

In ravno to določenim italijanskim, tudi demokratičnim politikom ne gre v glavo, da je namreč narod kaj več kot neka »rasa« ali raso »podskupina«, da je namreč predvsem duhovno, kulturno in zgodovinsko-tradicionalno občestvo, temelječo na neki biološki skupnosti, pogojeni od pradednega sožitja in skupnega doživljanja zgodovine. Zanje

je narod nekaj mehničnega, neka vsota posameznikov, od katere je možno poljubno odštevati ali pa ji prištevati: prištevati, kadar gre za lasten narod, in odštevati, kadar gre za sosednje narode, ker menijo, da pomeni odštevanje posameznikov od sosednjih narodov ali bolje rečeno njihovih manjšin v mejah Italije in prištevanje k italijanskemu narodu »rasno« in duhovno, torej nacionalno krepitev tega zadnjega. Pri tem pa grešijo ne le nad tistimi drugimi narodi, ampak tudi nad razumom in nad moralno, pa tudi nad lastnim narodom.

Greh, ki ga delajo pri tem nad drugimi narodi, je v tem, da kršijo red in ravnovesje, ki ga je ustvaril Bog. Po logiki teh ljudi so upravičeni do obstoja samo veliki narodi, majhni narodi in manjšine pa bi se morali asimilirati. Toda božje stvarstvo res opravičuje tako mišljenje? Vsepovsod v naravi vidimo majhne in velike stvari in pri tem je majhnih neprimerno več kot velikih. Samo oboje skupno ustvarjajo lepoto in ravnovesje narave, pri čimer pa so majhne prav tako, če ne še bolj potrebne in tudi bolj zmožne življenja kot velike.

V PESTOSTI STA MIK IN BOGASTVO EVROPE

Naravoslovje uči, da so nekdanje živele na zemlji ogromne živali, ki pa so izumrle, ker so bile prevelike in prenerodne, potrebovale so preveč hrane in so se počasi prilagajale spremenjenim podnebnim razmeram. Danes pričajo o njih le še okostja v globokih zemeljskih plasteh in v — muzejih. Še vedno pa žive na zemlji manjše živalske vrste, ki so bile njihove sodobnice, a so se znale bolje prilagoditi in ujeti ravnovesje.

Isto velja tudi za narode. Zgodovina in prazgodovina nam pripovedujeta o velikih narodih nekdanjih dob, ki pa so izginili: Egipčani, Asirci, Babilonci, Huni, Obri, Goti in drugi, ki so obvladovali velika ozemlja, pa so se utopili v drugih ljudstvih, ker so izgubili čut za ravnovesje v zgodovini in se ji niso znali prilagoditi. Ohranili pa so se mnogi manjši, a vitalnejši narodi, ki so se znali bolje živeti v red stvari: Irčci, skandinavski narodi, Flamci, baltski narodi, pa tudi Slovenci.

Kdo daje torej določenim politikom pravico, da sodijo, kateri narod naj se asimilira večjemu in kateri naj asimilira druge? Bog gotovo ne in tudi ne njegova narava, ampak samo njihova nadutost in njihovo pogansko oboževanje države, v kateri vidijo nekaj višjega kakor narod, četudi je narod nekaj organskega in živega, država pa samo delo človeških rok in možganov, nekaj, kar je pogojeno in hoteno od naroda in izhaja iz njega, ne pa narobe.

(Nadaljevanje na 3. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 4. decembra, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.15 Posušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Ostrostrelec«, povest, (James Fenimore-Cooper, Dušan Periot), četrti del. Igra RO.; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi; 15.30 »Otroci iz sodne palače«, radijska drama, (Michel Cournot, Ivan Šavli), Igra RO.; 17.15 Obisk v diskoteki; 18.30 Kino, včeraj in danes (Sergij Vesel); 19.15 Nedeljski vestnik. Urednik: Ernest Zupančič; 20.30 Iz slovenske folklorne: V starih časih: Lelja Rehar: »Meklauš bo kmali leti«.

• PONEDELJEK, 5. decembra, ob: 11.40 Radio za šole (oddaja za srednje šole); 12.10 Liki iz naše preteklosti: »Alojz Remec«, (Franc Orožen); 13.30 Priljubljene melodije; 17.25 Radio za šole (oddaja za srednje šole); 18.00 Odvetnik za vsakogar, pravna svetovalnica; 19.10 Poglavja iz zgodovine slovenske književnosti: Vinko Beličič: »Duhovniška sopotnika moderne Meško in Sardenko«; 20.35 »Sveti Mklavž se odpravlja na pot«. Mladinska igra. Igra RO.

• TOREK, 6. decembra, ob: 12.00 Iz slovenske folklorne: V starih časih: Lelja Rehar: »Meklauš bo kmali leti«; 17.20 Italijanščina po radiju: Spopolnjevalni tečaj; 17.35 Glasba za vaš transistor; 18.30 Iz niza javnih koncertov Radia Trst; 19.10 Plošče za vas — quiz oddaja; 20.30 Antologija iz junjske opere v petih dejanjih »PORIN« Vatroslava Lisinskega; približno ob 21.00; Opera, avtor in njegova doba (Gojmir Demšar).

• SREDA, 7. decembra, ob: 11.40 Radio za šole (oddaja za prvo stopnjo osnovnih šol); 12.10 Pomenek s poslušavkami, (Mara Kalan); 13.30 Glasba iz filmov in revij; 17.25 Radio za šole (oddaja za prvo stopnjo osnovnih šol); 18.00 Ne vse, toda o vsem — radijska poljudna enciklopedija; 19.10 Higiena in zdravje, (dr. Rafko Dolhar); 19.25 Zbori iz Jugoslavije na Petem mednarodnem natečaju »Cesare Augusto Seghizzi« v Gorici; 20.35 Simfonični koncert. Približno ob 21.30 Knjižne novosti: »Razprave Slovenske akademije znanosti in umetnosti — V. zvezek«, ocena prof. Maksa Šaha.

• CETRTEK, 8. decembra, ob: 8.30 Slovenske zbrovske skladbe; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 11.20 Marijine pesmi; 12.00 Za smeh in dobro voljo; 15.00 Melodije iz filmov in revij; 16.00 Simfonični koncert; 17.20 Italijanščina po radiju: Spopolnjevalni tečaj; 17.35 Glasba za vaš transistor; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 20.30 »Sledovi poudra na čevljih«. Detektivka, (Roberto Cortese, Martin Jevnikar), Igra RO.

• PETEK, 9. decembra, ob: 11.40 Radio za šole (oddaja za drugo stopnjo osnovnih šol); 12.10 Med tržnimi stojnicami, (prof. Tone Penko); 13.30 Glasbeno potovanje okoli sveta; 17.25 Radio za šole (oddaja za drugo stopnjo osnovnih šol); 18.00 Ne vse, toda o vsem — radijska poljudna enciklopedija; 18.30 Glasba Emila Adamiča; 19.10 Moj prosti čas; 19.25 Plošče, ki so mladim všeč; 20.35 Gospodarstvo in delo. Urednik Egidij Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe.

• SOBOTA, 10. decembra, ob: 11.45 Vokalni ansambli; 13.30 Semeni plošče; 15.00 Glasbena oddaja za mladino, (Dušan Jakomin); 16.00 Volan. Oddaja za avtomobiliste; 16.20 Pregled italijanske dramatike. Pripravila Josip Tavčar in Jože Peterlin; 17.20 Skala in ladja, komentar o dogodkih po koncilu in v jubilejnem letu; 17.30 Lepo pisanje, vzori in zgledi malega rodu. Pripravil Robert Petaros; 18.30 Panorama jazza; 19.10 Družinski obzornik: »Pomen lepega govorjenja«, ureja prof. Ivan Theuerschuh; 20.45 Slovenski oket; 21.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo Danila Lovrečiča.

TEDENSKI KOLEDARČEK

27. novembra, nedelja: Bernard, Valerija
28. novembra, ponedeljek: Jakob, Radivoj
29. novembra, torek: Vinko, Demetrij
30. novembra, sredo: Andraž, Hrabroslav
1. decembra, četrtek: Marijan, Božena
2. decembra, petek: Blanka, Nataša
3. decembra, sobota: Francišek, Ksav.

Nova nemška vlada

Zahodna Nemčija bo imela novega kanclerja v osebi krščanskega demokrata Kiesingerja. Dosedanji kancler Erhard je v sredo zvečer odstopil. Pri tem je imel govor na prebivalstvo. Rekel je, da so potrebne za doseg združitve Nemčije zdaj bolj kot kdajkoli stabilnost, vztrajnost in potrpežljivost, kajti v svetu so se dogodile take spremembe, ki še bolj otežujejo rešitev nemškega vprašanja. Erhard je tudi potrdil zvestobo Zvezne Nemčije Severnoatlantski zvezi in naglasil, da politika bonnske vlade ne sme izbirati med zavezniki.

Politični opazovalci pravijo, da bi se morala Zahodna Nemčija pod vlado novega

BARBADOS — NEODVISNA DRŽAVA

Otočje Barbados v Malih britanskih Antilah je postalo 30. novembra neodvisna država. Malo pred polnočjo so v navzočnosti kentskega vojvoda, ki je zastopal angleško kraljico Elizabeto, sneli z droga britansko zastavo in dvignili na drog novo zastavo neodvisne zastave Barbados, ki je modrozlata.

Vojvoda Kentski je nato prenesel oblast na ministrskega predsednika Errola Barrowa in proglasil otočje Barbados za neodvisno, potem ko je bilo 339 let pod britansko oblastjo. Barbados je postal tako 26. država Commonwealtha. To je že četrta bivša britanska kolonija, ki je postala letos neodvisna država.

Nova država obsega samo 430 km² (še manj kot Tržaško ozemlje) in ima okrog 250.000 prebivalcev, torej tudi manj kot Tržaško ozemlje. Prebivalci so po večini črnici, belcev je okrog 10.000, mešanec pa nekaj več. Glavno mesto Bridgetown ima 12.000 prebivalcev. Vse gospodarstvo temelji le na sladkornem trsu — in na podjetnosti prebivalstva ter na upanju v bodočnost.

ZAKON O NAJEMNINAH

Posebna komisija poslanske zbornice za najemnine je odobrila besedilo novega zakona, ki določa postopno podaljšanje zapore nad najemninami. Roki bodo zapadli 30. junija in 31. decembra 1967, 31. decembra 1968 in 31. decembra 1969, glede na to, če obsegajo stanovanja štiri ali več stanovanjskih prostorov in glede na premoženjsko stanje najemnika.

Če je na primer najemnik obdavčen za leto 1966 s komplementarnim davkom na dohodek, ki je večji od dveh milijonov lir, preneha zapora njegove najemnine.

EGS ZA POPLAVLJENCE V ITALIJI

Evropska gospodarska skupnost je sklenila, da bo nakazala za poplavljenke v Italiji kot prvo pomoč deset milijonov dolarjev ali nad šest milijard 200 milijonov lir. Sklep morajo še potrditi na plenarni seji 6. decembra.

Pet milijonov dolarjev bodo dvignili iz socialnega sklada in pet milijonov iz kmetijskega sklada Skupnosti. Polovico vsote bodo izročili letos in polovico prihodnje leto. Poleg tega bodo pozvali Evropsko investicijsko banko, naj pod ugodnimi pogoji financira gospodarsko obnovo na poplavljenih področjih.

Položaj je na zasedanju v Bruslju obrazložil kmetijski minister Restivo.

kanclerja Kiesingerja približati francoskim stališčem v zunanji politiki in uveljaviti, glede na to, da bo razpolagala v Bundestagu z devetdesetinsko večino, važne politične, gospodarske in volilne reforme. Kiesinger sam je pretekle dni izjavil, da bo njegova prva naloga, ko bo postal kancler, ta, da bo uredil odnose s Francijo, ki so zdaj nekoliko zrahljani zaradi Erhardove predločne atlantske politike, kateri se je Francija izmaknila. Poleg tega bo imel ob svoji strani kot ministra za finance bavarskega krščanskega demokrata Straussa, ki je vnet zagovornik politike sodelovanja s Francijo.

Parlamentarni skupini obeh velikih nemških strank, krščansko-demokratske in socialno-demokratske, sta v sredo odobrili sestavo nove vlade velike koalicije. Krščansko-demokratska skupina jo je odobrila z veliko večino, socialnodemokratska pa s 126 glasovi proti 53, 8 poslancev pa se je glasovanja vzdržalo.

Mešana komisija obeh strank je že napravila osnutke za rešitev problemov, zaradi katerih je padla Erhardova vlada. Odobrila je med drugim zvišanje davka na tobak in na bencin. Proti temu so se izjavili svoj čas liberalci, ki so sestavljali vladno koalicijo s krščanskimi demokrati, in so s tem povzročili vladno krizo.

V opoziciji bodo tako ostali samo liberalci, ki so pretrpeli pri zadnjih deželnih volitvah hude izgube, in neonacisti.

**POZITIVEN OBRACUN
ZA SLOVENSKO SKUPNOST**

(Nadaljevanje s 1. strani)

zvolitev enega svetovavca. Enaindvajseti svetovavec Kršč. demokracije je bil izvoljen z 2.875 glasovi. Če bi torej Slov. skupnost dobila še kakih 800 glasov več, bi ji pripadla še en svetovavec, in sicer na račun K. D.

Ne glede na to mislimo, da je obračun zadnjih upravnih volitev za Slov. skupnost pozitiven in zadovoljiv, kajti določen odstotek 11 tisoč belih in neveljavnih glasovnic zre tudi na škodo Slov. skupnosti in ne samo tistih list, ki so vedno nazadovale.

O splošni sliki, ki jo dajejo volilni izidi, lanes samo beležimo, da tudi te volitve niso rešile vprašanja novega pokrajinskega upravnega odbora kajti stranki leve sredine (Kršč. demokracije in združeni socialisti) imata skupno le 11 od 24 svetovavcev in ne bosta mogli sami voditi pokrajine. Poslabšal pa se je tudi položaj v tržaškem občinskem svetu, kjer ima leva sredina 30 od 60 občinskih svetovavcev, kar pomeni, da ne bo mogla sama voditi tudi te uprave.

Tako v občinskem kot pokrajinskem svetu bo torej Slov. skupnost verjetno predstavljala jeziček na tehtnici, s čimer postajata njen vpliv, a tudi njena odgovornost še večja. Prepričani pa smo, da bo Slov. skupnost tudi tokrat znala zavzeti stališče, ki najbolj ustreza splošnim koristim slovenskega ljudstva v naših krajih.

D. L.

Izdajatelj: »Novi list« d. z o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Franciška 20 — telefon 29-477

Velikanski naval izletnikov iz Slovenije

Na mejnih prehodih med Italijo in Jugoslavijo so zabeležili v ponedeljek in torek na desetisoče jugoslovanskih avtomobilov in blizu 200 jugoslovanskih avtobusov. Še nikoli v preteklih letih niso zaznamovali takega števila obiskovalcev iz Jugoslavije v dveh dneh. Velikanski naval obiskovalcev iz sosednje države je pripisati štiridnevnim praznikom zaradi praznovanja obletnice jugoslovanske republike. Obletnica je padla na torek, toda s praznovanjem so začeli že v nedeljo, končalo pa se je v sredo.

Računajo, da je prišlo čez mejo pri Fernetičih, na cesti Ljubljana-Trst, v ponedeljek in torek 45 tisoč jugoslovanskih državljanov z devet tisoč avtomobili in s 170 avtobusi.

Na mejnem prehodu v Skofijah, na cesti, ki pelje iz Istre v Trst, pa je prispelo v Italijo 40 tisoč jugoslovanskih državljanov s sedem tisoč avtomobili in več kot 20 avtobusi. Večina vozil je bila namenjena v Trst in v Benetke.

Tudi na mednarodnem prehodu pri Rdeči hiši v Gorici je bil velik naval jugoslovanskih vozil v Italijo. Slabo vreme pa je povzročilo znatne zapreke v prometu.

Po računih obmejnih organov je prispelo samo prve dni tega tedna čez italijansko-jugoslovansko mejo nad 160 tisoč jugoslovanskih državljanov.

V Trstu so obiskovalci iz Jugoslavije napolnili trgovine vseh vrst. Oni z juga so zelo kupovali igrače, zlasti slovite punčke, ki so postale že prav simbol turistov iz južnih pokrajin Jugoslavije.

Zelo veliko so pokupili izletniki — a iz Slovenije — tudi umetnih gnojil in majhnih poljedelskih strojev. Mnogi so plačali v trdih valutah. Pred menjalnicami so stale dolge vrste ljudi. Računajo, da so jugoslovanski izletniki izdali samo v torek za nakupe v Trstu okrog eno milijardo lir v vseh valutah.

Zaradi izrednega prometa so nastali zlati proti večeru v središču Trsta prometni vozli, ki so se razvozlati včasih šele po dol-

MESTO POD GLADINO JEZERA TITICACA

Skupina argentinskih raziskovalcev je odkrila na dnu jezera Titicaca razvaline starodavnega mesta. Jezero Titicaca je eno največjih jezer na svetu in leži v višini 4 tisoč metrov nad morjem. Dnevnik »Presencia«, ki izhaja v La Pazu, poroča, da so raziskovalci preučevali rastlinstvo in živalstvo v jezeru blizu mesteca Puerto Acosta, ki leži na bregu jezera, približno 150 kilometrov severno od La Paza, ko so zagledali v globini petih metrov razvaline mesta.

Kot menijo, je bilo mesto zgrajeno v času civilizacije ljudstva Aymara, ki je cvetela v Andah pred tisoč leti.

Neka legenda pravi, da je jezero Titicaca, ki je sveto jezero ljudstva Inkov, pozneje zalilo tisto mesto. Dnevnik »Presencia« tudi piše, da so argentinski raziskovalci našli pod vodo dele mestnega obzidja in tlakovano cesto, ki teče vzporedno z obalo.

V Parizu so podelili Boncourtovo literarno nagrado pisateljici Edmond Charles Roux za roman »Oublier Palerme« (Pozabiti Palermo).

Renaudotovo nagrado pa je dobil Josse Cabanis za roman »Bitka za Toulouse«.

gem čakanju in divjem hupanju. Okrog 19.30 je nastal na trgu Dalmazia vozil, ki je trajal eno uro. Gneča je bila nepopisna, vendar se je končno razvozlati brez nesreče. V gneči je ostal zagozden celo o-penski tramvaj. Značilno je, da ni bilo videti nikjer nobenega prometnega stražnika. Najbrž so obupali in se kam zatekli. Vse to se je odvijalo v najslabšem vremenu, ki ga je v tem mesecu doživel Trst, četudi je doživel v tem pogledu že marsikaj — v dežju, sodri in burji.

Uganka je, kako so se vsi tisoči vozil iz Jugoslavije, naloženi s težkimi pralniki, hladilniki in poljedelskim stroji, še isto noč srečno vrnili po zasneženih in poledenelih cestah domov. Med Sežano in Postojno je bil promet ponoči za nekaj časa celo pretrgan, ker so se nekatera težka vozila zaradi ledu počez postavila čez cesto.

Take »jugoslovanske invazije« Trst še ni doživel. Dala je krepko injekcijo tržaški trgovini, tržaške trgovske pomočnice in vse prodajavce pa je napravila k. a.

Zakaj nas hočejo asimilirati?

(Nadaljevanje s 1. strani)

Evropa je bila vedno in je tudi danes sestavljena iz majhnih in velikih narodov in v tem sta njena veličina in mik njene zgodovine, vsa pestrost njenega kulturnega in duhovnega bogastva. Če bi ne bilo majhnih narodov, bi tudi Evropa danes ne bila tisto, kar je. Kaj bi bila brez Skandinavcev, brez majhnih slovanskih narodov, brez Flamcev in Holandcev, brez Švicarjev in Portugalcev, da ne omenjamo še drugih? Prava veličina ni v številu, ampak v kvaliteti, in poslanstvo majhnih narodov je prav v tem, da dvigajo povprečno kvaliteto evropske in njegove kulture ter duha. Kdor zatira majhne evropske narode, ta zatira kvaliteto in zatira duha. Zato je zgodovina majhnih evropskih narodov neločljivo povezana s splošnim napredkom Evrope na poti k večjim kulturnim in duhovnim kvalitetam, na poti do večjega vrednotenja individualne in kolektivne svobode.

Vse to bi moral tistim, ki govore o asimilaciji, povedati njihov zdrav človeški razum, in to jim gotovo tudi govori; govori jim preko spoznanj in knjig mnogih in velikih evropskih in drugih svetovnih mislecev. Če ga nočejo poslušati, greše tudi nad razumom.

ASIMILACIJA JE UMOR

Greše pa tudi nad moralo, kajti misel na ubijanje, pa najsi bo to tudi počasno in nekrvavo ubijanje preko asimilacije manjšin in majhnih narodov, je vedno greh. In asimilacija ni drugega kot ubijanje, ni drugega kot neke vrste rodomor, kajti njen namen je uničiti ali odločilno oslabiti drug, manjši narod ali manjšino in doseči, da izgine s sveta in iz zgodovine.

Toda kdo ima pravico določati, kdaj naj kak narod ali njegov del — manjšina — zapusti oder svetovne zgodovine? Kdo si upa lastiti pred Bogom to pravico? Ali mar kak politik italijanskih krščanskih demokratov? Ali morebiti celovski škof? Ali si res upa kdo lastiti pravico, ki pripada samo Stvarniku in Najmodrejšemu? Če si jo upa lastiti, je podoben navadnemu morilcu, ki si tudi drzne določiti, kdaj naj njegova žrtev za-

S TRŽAŠKEGA

MEJNI PREHODI IN OBMEJNA TRGOVINA

Na mejnih prehodih na Tržaškem so oktobra zabeležili milijon 611.584 prehodov s potnimi listi ter 1.500.217 prehodov s prepustnicami. V primeri s septembrom je promet nazadoval, zlasti zaradi poslabšanja vremena.

S potnimi listi je šlo preko meje v oktobru 908.800 italijanskih državljanov ter 702.784 tujih državljanov, od tega 476.600 jugoslovanskih, 60.700 zahodnonemških, okrog 44.000 Avstrijcev, 28.100 Angležev, 22.800 Francozov, 12.900 Švicarjev, 9.200 Grkov, 8.300 Amerikancev, 5.600 Švedov, 4.900 Belgijcev ter 4 tisoč Nizozemcev.

Na Goriškem je mala obmejna trgovina septembra presegla 570 milijonov lir. Uvoz je bil veliko večji kot izvoz. Sproščeni uvoz je dosegel 385 milijonov lir, uvoz z dovolilnicami pa 27 milijonov in pol. Izvoz z dovoljenji je znašal 160 milijonov lir.

Saldo na avtonomnem računu pri Italijanski banki je 30. septembra znašal tri milijarde 362 milijonov 254 tisoč lir.

pusti to življenje in izgine z obličja zemlje.

Prav zato, ker si lasti to največjo pravico Stvarnika, je bil smatran morilec vedno najhujši prestopnik božjih in s tem tudi človeških postav. Toda zakaj bi bil manjši krivec tisti, ki misli na duhovni umor celih narodov in manjšin? A misel na tak duhovni umor je pogosto samo predhodnica misli na fizični pomor, kar nam je dokazala še nedavna zgodovina.

GREH TUDI NAD LASTNIM NARODOM

Težnja po asimilaciji majhnih narodov in manjšin pa je končno greh tudi nad lastnim narodom, ker ta težnja je slepa, porojena iz sovraštva in duhovne omejenosti in zato ne more biti v skladu z resničnimi koristmi lastnega naroda. Recimo, da bi se bila že pred stoletji uresničila zamisel italijanskih nacionalističnih fanatikov raznih ideoloških barv o asimilaciji slovenskega naroda. Kakšne posledice bi bile zaradi tega nastale za italijanski narod? To, da bi se bili Italijani brez slovenskega naroda znašli kot direktni sosedi 80 milijonskega nemškega naroda in da bi danes imelo nemštvo v Trstu svoj izhod na Jadransko morje, a poleg tega bi verjetno obvladovalo Istro in Dalmacijo, čisto gotovo pa vso Furlanijo in Tridentinsko in morda tudi Benetke. Slovenski narod je bil tisti, ki je predstavljal v zgodovini etnično in politično zagozdo med nemško maso in Jadranom ter Italijo.

Zgodovina pa gre naprej. In če bi bila ta slovenska zagozda odstranjena, bi se Italija tudi v bodočnosti nujno znašla iz oči v oči z nemštvom ali s kolosom na vzhodu — s Sovjetsko zvezo. Vsak poskus asimilacije naše manjšine pa pomeni krhanje in rahljanje te zagozde — in izzivanje usode za italijanski narod, usode, ki bi bila polna nevarnosti in grozečih neznank.

Zato ima italijanski narod ves interes na tem, da ima na svoji severnovzhodni meji za soseda duhovno in fizično krepak in svoboden slovenski narod in da slovensko manjšino v svojih državnih mejah varuje in krepi, ne pa »asimilira« in tako slabi slovenski narodni organizem v celoti.

Tržaškega

IZIDI UPRAVNIH VOLITEV

O B Č I N A T R S T				P O K R A J I N A			
Liste	glasovi	%	Razl. v %	Liste	glasovi	%	Razl. v %
PCI	38.096	20,0	-0,4	PCI	45.396	22,3	-0,8
PLI	22.738	12,0	+4,0	PLI	23.193	11,4	+0,2
MI	8.300	4,4	+2,3	MI	9.140	4,5	+2,4
PSU	23.367	12,3	-2,4	PSU	24.693	12,1	-0,9
PSIUP	3.944	2,1	—	PSIUP	4.381	2,1	+0,9
MSI	18.317	9,7	-3,4	Slov. skupnost	6.923	3,4	+0,1
DC	60.388	31,9	-1,3	DC	62.987	31,0	-2,2
Slov. skupnost	4.957	2,6	—	MSI	19.152	9,4	-1,1
PRI	4.191	2,2	-0,1	PRI	4.715	2,3	+0,4
PDIUM	1.393	0,7	-0,1	PDIUM	1.583	0,8	—
UNE	991	0,6	—	UNE	1.284	0,6	+0,2
UT	2.563	1,4	-0,5				

O B Č I N A T R S T		P O K R A J I N A	
Liste	Svetovavci	Liste	Svetovavci
PCI	13 (13)	PCI	6 (6)
PLI	7 (5)	PLI	3 (3)
MI	2 (1)	MI	1 —
PSU	8 (8)	PSU	3 (3)
PSIUP	1 (1)	PSIUP	— —
Slov. skup.	1 (1)	Slov. skup.	1 (1)
DC	21 (21)	DC	8 (8)
MSI	6 (8)	MSI	2 (3)
PRI	1 (1)	PRI	— —
PDIUM	— —	PDIUM	— —
UNE	— —	UNE	— —

V oklepaju štev. svetovavcev na zadnjih občinskih volitvah (1962)

V oklepaju štev. svetovavcev na zadnjih pokraj. volitvah (1964)

Devín: † JOSIP GRUDEN

V ponedeljek, 29. novembra, je v tržaški bolnišnici po daljši bolezni umrl 75-letni domačin Josip Gruden. Pokojnik je bil daleč naokrog znan, saj je bil lastnik trgovine jestvin in tobakarne v Devinu. Čeprav je izšel iz revne devinske delavsko-ribiške družine, se je s svojo pridnostjo in marljivostjo ter s pomočjo svoje izredno delavne življenjske družice krepko uveljavil v svoji stroki. V mladih letih se je živahno udeleževal v vaškem prosvetnem življenju ter je bil nekaj časa tudi uradnik na takratnem devinskem županstvu.

Bil je velik poštenjak, mož vedrega značaja, ki je imel izredno rad zlasti otroke, med katerimi se je najbolje počutil. Do svoje smrti je od blizu spremljal zlasti politično in kulturno življenje svojega ljudstva, se veselil njegovega napredka in mu po svojih močeh tudi vsestransko pomagal. Za časa nacistične okupacije je bil z drugimi vaščani odpeljan v Nemčijo. Z njegovo smrtjo je Devín izgubil enega izmed še redkih predstavnikov generacije ribičev, kmetov in delavcev.

Naj velikemu poštenjaku, značajnemu in zavednemu Slovencu sveti večna luč. Hudo prizadeti družini in sorodnikom izrekamo globoko občuteno sožalje.

Dne 24. novembra je končal v Bologni specializacijo s polnim uspehom in pohvalo dr. Peter Pavlica. Prijatelji in znanci mu čestitajo.

Nabrežina:

RAZVESELJIV OBRACUN SPORTNEGA DELOVANJA

Športno društvo »Sokol« je priredilo v soboto, 26. t. m., družabni večer za svoje člane in vse tekmovalce ter tekmovalke, ki so nastopili za Sokola na 9. slovenskih športnih igrah. Predsednik Sergij Radovič je imel na prisotne nagovor, v katerem je med drugim poročal o delovanju športnega društva od njegove ustanovitve do danes. Ko smo poslušali izredno zanimivo poročilo, skoraj nismo mogli verjeti, da se je vodstvu društva posrečilo v tako kratkem času razviti tolikšno dejavnost. Naj tu samo omenimo, da se je zadnjih športnih iger udeležilo kar 154 športnikov in športnic, kar je za Nabrežino naravnost rekordno število. Delavni in požrtvovalni predsednik Radovič je v svojem poročilu tudi izrazil željo, da bi v društvo vstopili še novi mladinci in mladinke, tako da bi društvo in vsa tukajšnja okolica dosegla še nove večje uspehe.

Prisotnim je nato spregovoril prof. Bojan Pavletič, ki je najprej poudaril, kako je izredno važen obstoj slovenskih športnih društev ne samo za krepitev zdravja in oblikovanja značaja posameznih športnikov, temveč tudi za narodno obrambo slovenske manjšine. Govornik je zatem analiziral krasne uspehe, ki jih je Sokol dosegel na zadnjih športnih igrah.

Na vabilo predsednika Radoviča je nekaj besed spregovoril tudi župan Legiša, ki je čestital društvu, organizatorjem in članom za dosežene uspehe. Izrekel je svoje zadovoljstvo in pohvalo nabrežinski mladini, ki je v zadnjem času razvila prav lepo kulturno in športno dejavnost, ter izrazil željo, da bi vodstvo društva pritegnilo k sodelovanju tudi mladince in mladinke iz drugih vasi v občini.

Sledila je podelitev diplom raznim članom društva. Med povabljenimi gosti smo opazili tudi ravnateljico nabrežinske nižje srednje šole dr. Antoninjevo ter nekatere profesorje. Bil je res prijeten in vsestransko razveseljiv večer, za kar moramo predsedniku društva in njegovim pridnim sodelavcem iskreno čestitati.

Sv. Ivan:

† DORA MARTELANC

Pred dnevi smo položili v grob na tržaškem pokopališču 82-letno Doro Martelančovo iz znane in ugledne svetoivanske družine. V njeni rojstni hiši je pred davnimi leti nastalo politično društvo »Edinost«, ki je imelo toliko zaslug za narodno in politično prebujenje tržaških Slovencev. Pokojnici je življenje prizadelo mnogo hudih udarcev, saj je v boju za boljšo bodočnost in svobodo svojega naroda zgubila kar tri svoje otroke. Kljub tem hudim bolečinam je pokojnica ohranila vedrost značaja in vero.

Naj ugledni, značajni in dobri slovenski ženi ter materi sveti večna luč. Sinu dr. Dragu, zdravniku pri Sv. Ivanu, ter ostalim sorodnikom izrekamo najgloblje sožalje.

Dne 29. novembra nas je za vedno zapustil naš dragi in dobri mož, oče in stari oče

JOSIP GRUDEN

trgovca

K večnemu počitku na pokopališču v Devinu smo ga položili v torek, 29. novembra.

Zaljujoči:

Žena Ivanka, sin Josip z družino in ostali sorodniki

Devín, 1. decembra 1966

Beneška Slovenija

Tavorjana:

VOLITVE

Za občinske volitve so bili poklicani k volivnim žaram tudi prebivavci občine Tavorjana. Predstavljene so bile tri kandidatne liste: demokristjanska, združeni socialisti in levičarska »Autonomia e rinascita«. Pri zadnjih volitvah 1962 so bili socialisti združeni s komunisti.

Udeležba pri volitvah je znašala komaj 72,96 odstotka volivnih upravičencev. Vzrok pa je treba iskati v veliki odsotnosti izseljencev. Od 330 izseljenih volivcev je prišla k glasovanju le skromna manjšina.

Izmed strank je dobila demokracija 771 glasov, združeni socialisti (PSU) 247 in tretja skupina tudi 247 glasov. Občino bo torej vodila leva sredina, v kateri je zastopanih tudi nekaj slovenskih imen.

Trčmun:

ZUPNIKOVA SMRT

V torek je izdihnil v videmski bolnišnici župnik Ferruccio Geretti. S svojim avtomobilom je šel po opravkih v škofijo. Na znanem železniškem nadvozu v Vidmu, kjer se je pripetilo že toliko nesreč, je privozil v isti smeri vojaški kamijon, ki ni hotel dati upravičene prednosti. Župnikovemu avtomobilu je posnel vso levo plat. Duhovnika so komaj izvlekli iz zvitih plošč. Bil je v popolni nezavesti z razbito lobanjo in utrtimi prsi. Kmalu po prevozu v bolnišnico je nesrečnež umrl.

Pokopali so ga danes dopoldne na far-nem pokopališču. Bog mu bodi milostljiv plačnik!

Čedad:

POSLEDICE NEURJA

Zadnje nevihte in poplave so se vnesle, toda posredne posledice se še vidijo. Tako je na primer staroznani Hudičev most v Čedadu še vedno nevaren za prevoze. Ze lanska in še bolj letošnja povodenj je temelje in podporne stebre zelo izpodmajala.

BOŽIČNA RAZSVETLJAVA

V petek je imel občinski odbor svojo redno sejo. Na dnevnem redu so bile po večini upravne zadeve, nove avtobusne mestne proge, položaj mestnih uslužbencev in odobritev raznih stroškov. Potrjeni so bili stroški okrog treh milijonov lir za proslave ob 50-letnici priključitve Italiji in nekaj čez poldrugi milijon za drobne upravne stroške.

Odbornik za gospodarske zadeve je predlagal načrt za božično razsvetlavo mesta. V glavnem bo podobna lanski. Nad gradom bo razpeta velikanska svetlobna repatica. Razsvetljene bodo tudi ulice v sredini mesta. Občina bo poskrbela tudi za okrasitev in namestitve barvanih električnih žarnic na nekaterih smrekah in drevesih v mestu in v predmestnih vaseh.

ANDREJEV SEMENJ

V soboto 3. decembra se odpre stoletno goriško andrejevanje. Vse bo šlo po starem kopitu, čeprav je mestna uprava že pred tremi leti skušala organizirati Andrejev semenj v okviru gospodarskih in kulturnih izmenjav med tremi pokrajinami dežele in kraji z onstran meje. Načrti se niso uresničili. Letošnje andrejevanje bo imelo še ožji okvir, ker bodo izpadle mednarodne

Kanalska dolina

Voda se je sicer uplahnila, toda most je še nevaren. Zato je občinski tehnični urad prepovedal, da bi vozili čezenj tovornjaki z več kot šestimi tonami teže. Most bo treba temeljito popraviti z modernimi železo-cementnimi vbrizgi, ker kaže vsepovsod nevarne razpoke.

Tudi drugi mostovi po dolini so precej omajani. Prav tako so še vedno nevarne ceste, ker so bregovi od neprestanega deževja, ki je trajalo do torka, popolnoma razmočeni in zrahljani. Tu pa tam še vedno polzijo zemeljski usadi v doline. Tak usad je v soboto skoro zasul cesto pri Podbonescu. Promet je bil za nekaj časa ustavljen. Bojimo se, da bodo snežni plazovi, ker so vrhovi ta teden pokriti z debelo snežno odejo, povzročili nove nevarnosti.

Trbiž:**ZIMSKA SEZONA**

Trbiž in Kanalska dolina sta že pripravljena na zimsko sezono. Mnoga gostišča so se pripravila na sprejem tudi zimskih gostov, zlasti smučarjev. Prvi pogoj za te vrste turistov je pa seveda sneg. Ta pa nas je letos skoraj presenetil, čeprav ga v nižjih smučiščih še ni dovolj. Pač pa ga je dobršno zapadlo v višjih legah.

Na Višarjah ga je nametalo skoraj za pol metra. Prejšnje zime je prišla ta gora v poštev le za drznejše smučarje. Zdaj se pa kar z žičnico potegnejo na idealen sneg. Hotel na zgornji postaji pa razpolaga z udobnimi prenočišči za 70 oseb. Na razpolago je v drugih gostiščih tudi kakih 130 postelj.

Zaradi žičnice bodo romarji prihajali tudi v snegu k višarski Materi. Skupine pa bodo morale prej obvestiti žabniškega župnika. Letošnja romarska sezona je bila uradno zaključena 2. oktobra.

Kakšnega turističnega in romarskega pomena so Sv. Višarje, kaže letošnji obisk: nad 70.000 oseb!

pevske tekme, ki so se že izvršile v oktobru.

Na letošnjem sporedu je mednarodna filatelistična in numizmatična razstava, ki bo odprta od 3. do 8. decembra v dvorani mladinskega komisariata, blizu bolnišnice usmiljenih bratov. Od 3. do 5. decembra bo na pokritem trgu tudi srečolov na divjačino, s kakimi štiri tisoči dobitki. Prav tam bo tudi razstava in pokušnja vin kakih petnajst domačih proizvajalnikov. In končno še razstava poljedelskih strojev. Sejmarški živ-žav bodo seveda uganjali stojničarji z vsakovrstno hrano. Najbolj pa še običajne »komedije« od Travnika do Battistijevega trga in še onkraj Korna pred tehnično šolo.

Krika in komedij bo za vse prav dovolj, manj pa gospodarske koristi, če izvzame mo gostilničarje in »mandolatarje«.

CECILIJANSKI KONCERT

V nedeljo popoldne so nastopili v dvorani Katoliškega doma cerkveni pevski zbori na običajnem cecilijanskem koncertu.

Nastopilo je 11 zborov in na koncu združeni moški zbori z Devovo skladbo Soči. Izven programa je nastopil moški zbor iz Mirna, ki je poslušavce presenetil z ubranim podajanjem Zebljarske, Försterjeve Ave Marija in z opernim odlomkom iz »Fausta«.

V prvem delu sporeda so nastopili vsak z dvema skladbama cerkveni zbor iz Štandreža (zborovodja Maks Debenjak), zbor fantje izpod Grmade (Ivo Kralj), zbor goriške Marijine družbe (Lojzka Bratuž), pevski zbor Rupa-Peč (Zdravko Klanjšček) pevski zbor SKPD Števerjan (Herman Srebrnič) in pevski zbor iz Doberdoba (Karlo Lovrenčič).

V prvem delu sta se dobro postavila z dobrimi glasovi zbora iz Doberdoba, Peči-Rupe in Fantje izpod Grmade. V drugem delu je prvič in dovolj dobro nastopil cerkveni moški zbor iz Štavra pod vodstvom Gabrijela Devetaka. Isti je dirigiral tudi mešani zbor, ki je zapel njegovo skladbo Zdravljico in Drežniško. Pripomnimo, da so ženski glasovi nekoliko preveč izstopali. Pristrčno so pa prišli na oder mali pevci iz Štandreža. Vodila jih je Chiabaieva.

V dobri sestavi je tudi zbor »Mirko Filej« pod vedno spretnejšo Klanjščekovo roko. Izredno dobro se je pa to pot pripravil pevski zbor SKPD »Lojze Bratuž«. Ugajala je zlasti interpretacija Gallusove »Adulescentulus sum ego« pod Jericijevo taktirko. Ta je vodil tudi združene moške zборе na koncu sporeda.

Razsodišče pevskih strokovnjakov je prisodilo prvo mesto zboru »Lojze Bratuž«. Po splošni sodbi je bila umetniška raven letošnje Cecilijanke višja od lanske. Občinstvo je letos napolnilo dvorano do zadnjega kotička. Koncert je posnel tudi tržaški radio.

Izven koncertnega sporeda je bilo tudi nagajevanje mladih športnikov, ki so zmagali pri tekmah za »Filejev pokal« in še srečkanje za prijetne dobitke v obliki zajca, dobrega tokajca in umetniške Košičeve slike. Tako so prišli tudi manj zahtevni ljubitelji glasbe na svoj račun.

Iz Goriške

Sovodnje:**VAS SE LEPSA IN INDUSTRIALIZIRA**

Če te zdaj zanese pot v Sovodnje, te spotoma in v vasi marsikaj prijetno iznenadi. V Sovodnje prideš že v desetih minutah po lepi, asfaltirani cesti. Ni več potreba godrnjati o blatu in luknjah na cesti. Seveda ni še vse dokončano. Zdaj urejujejo še pločnike ob cesti. Ko bo vse pri kraju, bo promet precej narastel skozi Sovodnje in dalje proti Zagraju. Tudi ob cesti se opaža, kako se vse, vsaj na zunaj, spreminja na boljše. Zgrajenih je že dosti lepih in udobnih hišic, stare hiše se pa modernizirajo. Povsod opaziš lepe vrtno vhode in ograje; spomladi te pa skoro iz vsakega kotička pozdravlja bujno cvetje.

Tudi gostilničarji so svoje prostore povečali in lepšali in upanju na boljše pomladno turistično sezono. Razveseljivo je tudi dejstvo, da bereš nad gostišči tudi dvojezične napise, razen na nekaterih.

Manjkalo bi pa središče našega dopisa, če ne bi omenili tudi sovodnjske predilnice, ki zaposluje dobršen del domače delovne sile in tudi prebivavce okoliških vasi. Lahko rečemo, da že primanjkuje domačih delavcev. Podjetje namreč dela s polno paro bombažno in umetno svilo ter se naglo širi. Za sedaj se ne občuti nobena kriza. Razmere med lastniki in delavci so zadovoljive, dasiravno plače niso visoke. Računajo se pač po kategoriji predilnice. Zaposlenih je sedaj okrog 300 delovnih moči. Priznati moramo, da ni napram Slovcem nobene diskriminacije in da so upoštevani kot delavni in pridni ljudje. Nahačajo se tudi na nekaterih vodilnih mestih. Zaposlenih je tudi precej kmetov, ki so deloma opustili svojo zemljo ali pa delajo po urah.

Tržič:**RIBISTVO**

Poleg industrije je še vedno ribolov druga najvažnejša panoga domače pridobitnosti. Na žalost se pa ta vsako leto manjša, nekaj zaradi okuženja morske vode z nafto in z umazanimi odtoki iz ladij, nekaj pa tudi s stalnim opuščanjem ribiške panoge.

V mesecu oktobru je nalovila tržiška ribiška zadruga okoli 115.000 kilogramov rib v skupni vrednosti 39 in pol milijona lir. Tako slab ulov v oktobru je bil tudi leta 1953 in 10 let kasneje. Lani so v istem času nalovili 183.000 kilogramov ribjega blaga in za 19 milijonov lir več.

Na ribji trg so prišle s tržiške obale letos na ribji trg predvsem sardele in škombri, tunov pa skoro nič.

VEČERI OB SREDAH

Sinoči je bil v dvorani kluba »Simon Gregorčič« že drugi predavateljski večer v tej sezoni. Govoril je dr. Andrej Budal iz Trsta o Beneških Slovencih.

Vsebina predavanja je pomembna posebno letos ob stoletnici plebiscita in ker gre za najbolj zapadno in najbolj zapuščeno vejo slovenstva. Za poslušavce, ki ne stremijo toliko po problematiki takih vprašanj, bi bilo vsekakor dobro, da se predavanje pojasnjuje s čim večjim številom skioptičnih slik ali še bolje s kratkometriskim filmom.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

„Obuti maček“ v Slovenskem gledališču

Slovensko gledališče je napovedalo tudi mladinsko predstavo v letošnji sezoni. Uresničilo jo je sorazmerno zgodaj, saj so povabili najmlajše gledavce k prvi predstavi že teden pred Miklavževim praznikom, ko so mlada srca že vsa razburjena in v velikem pričakovanju.

Gledališče se je odločilo za odrsko dramatizacijo Grimmovih pravljic »Obuti maček«. Zgodba je sicer znana, a ji je dal Martinuzzi toliko odrske domiselnosti in izvirnosti, da bi skoraj lahko govorili o Martinuzzijevi odrski pravljici. Uporabil je vse tisto, kar že danes mladi ljudje vedo o vesolju, že govori o poletu na Luno, o čudežnem električnem robotu, se pravi: Martinuzzi je pravljico približal današnjemu času in ji v nekem smislu dal večjo verjetnost in možnost resničnosti. Vendar je Martinuzzijeva odrska pravljica namenjena nekoliko večjim otrokom. Tudi vsi njegovi psihološki prijemci so blizu tisti mladini, ki je že nekoliko odrasla, in zato je razumljivo, da je predstava ugajala bolj odraslim gledavcem kot pa najmlajšim.

Otroci — tisti mladi gledavci, ki so gotovo najbolj hvaležno občinstvo — tisti so čakali pravljico. Ne da ni Martinuzzijev »Obuti maček« pravljica; zdi se, da je preveč realistična pravljica. Mali fantki in punčke so čakali nekaj lepega, bajnega, morda nedosegljivega, nekaj, kar so iskali v sanjah. Rustjeva režija je skrbna in Cejeva inscenacija zelo lepa, okusna in domiselna, igralci dobri — a vse se je zdelo kot da igrajo za velike:

Eni so prinesli ograjo, drugi so odpeljali mlinarjevo hišo, tretji so dali oskubljeni in mrtve zajce, bilo je nekaj smrti, teme in krutih stisk; vse smrtno resnično. Otroci pa bi rajši videli, da bi kot po čudežu zrasla hišica in da bi videl žive zajčke, sploh da bi bilo vse lepo in ne tako kruto.

V tem oziru so različna mnenja. Eni pravijo, da je nesmiselno varati otroka s pravljico, in ne verjetnostjo, zakaj ne bi takoj spoznal stvarnosti. Drugi pa mislijo, da je kljub vsemu otroški svet tak, da mu ne smemo trgati lepote sanj pre zgodaj, saj bo postopno spoznal svojo realnost.

Mislimo, da otroci le pričakujejo pravljčni svet in da jih realizem ne bo zadovoljil. Značilno se mi je zdelo vprašanje včerajšnjega mladega gle-

davca. Ko je bila predstava končana, je rekel svoji mami: »Mami, ali se bo zdaj začela pravljica?«

S tem nočem reči, da mladinska predstava »Obutega mačka« ni dobra. Mislim le to, da bo mnogo bolj zadovoljila nekoliko starejše otroke kot pa najmlajše. Tudi take predstave so potrebne, a drugič bi morda le kazalo pripraviti tudi predstavo za najmlajše.

Predstava je posebno v tehničnem oziru zelo dobro izpeljana, razen morda preveč temnega prizorišča enkrat v drugem delu. Prijetna je scena in lepi so kostumi. Tudi glasba Marijana Vodopivca se zelo posrečeno ujema s celotno zamisljivo izvedbo. V igri je največja teža na Obutem mačku, ki ga z doslednimi izrazi, skrbno in plastično igra Joško Lukeš. Pa tudi drugi igralci zelo prizadevno rešujejo svoje vloge. Izrazite like ustvarjajo: Rado Nakrst, Danilo Turk, Dušan Jazbec in Pavel Bajc, pa še Martinuzzi sam, Silvij Kobal, Miranda Caharja in drugi.

J. P.

LJUBLJANSKA OPERA V TREVISU

Opera Slovenskega narodnega gledališča iz Ljubljane je priredila ob koncu preteklega tedna v Trevisu dve predstavi Smetanove opere »Prodana nevesta« in instrumentalno-vokalni koncert. V glavnih vlogah so peli izmenoma solisti Vilma Bukovecva, Rudolf Francl, Zlata Ognjanovič, Latko Korošec, Rajko Koritnik, Ljubo Kobal in Gašper Dermota. Dirigiral je Rado Simoniti, režiral pa Ciril Debevec.

Čisti dohodek od teh nastopov v Trevisu bo šel za italijanske poplavlence.

Polemika zaradi antologije

V jugoslovanskem tisku se že nekaj časa vleče precej ostra polemika zaradi antologije moderne jugoslovanske poezije, ki je izšla pred kratkim pri italijanski založbi Luanda in so jo uredili trije jugoslovanski uredniki, med njimi slovenski pesnik Ciril Zlobec. Osrednja zveza jugoslovanskih pisateljev s sedežem v Beogradu se je ostro zagnala v to antologijo, (ki pa je naletela v Italiji na dober odmev), češ kakaj niso zastopani v njej tudi pesniki narodnih manjšin, ki žive v Jugoslaviji.

Zveza jugoslovanskih pisateljev se je postavila namreč na stališče, da spadajo v okvir jugoslovanske literature, ki jo pojmuje, kot se zdi, kot eno samo literaturo, tudi pesniki narodnih manjšin. Literaturo namreč pojmuje kot državno literaturo, ne pa literaturo po narodih, oziroma jezikih.

Proti temu pojmovanju pa so poleg Zlobca nastopili še nekateri drugi, ki poudarjajo, da so literature lahko samo narodne, ne pa državne. Opozorili so tudi na dejstvo, da gre pri vsej zadevi verjetno le bolj za neko intrigo proti urednikom antologije, kajti ravno Zveza pisateljev je izdala že več antologij jugoslovanske literature, na primer lani v poljščini, v kateri prav tako niso zastopani pesniki narodnih manjšin in tudi ne makedonski pesniki.

GLEDALIŠČE, KI IGRA SAME DOMACE IN NOVE IGRE

Znani »Teatro delle Novità«, ki ga vodi Maner Lualdi, je začel v Rimu drugi del svoje italijanske turnee, katero je začelo pred kratkim v Milanu. Gledališče ima na sporedu 18 izvirnih del italijanskih avtorjev. Do zdaj so gledalci z glasovanjem izjavili, da jim je najbolj všeč med temi 18 deli komedija »Tutti i diavoli in corpo« (Vsi hudici v telesu), ki jo je napisal Peppino de Filippo.

Namen Teatra della Novità je ravno v tem, da prikaže italijanskemu občinstvu odlike sodobnega italijanskega gledališča. Svoje gostovanje v Rimu je začel z omenjeno De Filippovo komedijo in še z dvema kratkima igrama, ki sta ju napisala Achille Campanile in Aldo Nicolaj. Prva ima naslov »Sanje kresne noči«, druga pa »Zelo cnotna družina«.

CTIVO, KI ZAVAJA V KRIMINAL

Upravni svet časninarske organizacije za Lazio, Umbrio, Abruzze in Molise je preučil na svoji zadnji seji vprašanje takoimenovanih »dimčkov«, to je risanih zgodb za odrasle. Take zgodbe, ki izhajajo v posebnih zveščičih, so že večkrat povzročile zgražanje pametnih ljudi in tudi intervencije sodne oblasti. Omenjeni časninarski odbor je opozoril na to, da so zadnji čas začeli izdajati tudi v Rimu take zgodbe s posebno nesramno vsebino, ki lahko povzroča tudi kriminalna dejanja. Zato je sodna oblast dala take zvezke že večkrat zapleniti.

Casninarski upravni svet je zato sklenil pozvati časninarje, ki urejajo nekatere teh publikacij, naj bolj upoštevajo etična načela svojega poklica. Če pa jih ne bodo upoštevali, bo uvedel proti njim disciplinsko preiskavo.

Slovensko planinsko društvo v Trstu je priredilo te dni v mali dvorani Kulturnega doma proslavo za 20-letnico obnove društva.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

v četrtek, 1. decembra ob 16. uri; v petek, 2. decembra ob 16. uri; v soboto, 3. decembra ob 16. uri; v soboto, 10. decembra ob 16. uri; v nedeljo, 11. decembra ob 16. uri; v torek, 13. decembra ob 16. uri; v sredo, 14. decembra ob 16. uri

GRIMM-MARTINUZZI

»OBUTI MAČEK«

otroška igra v dveh delih

Uprava Slovenskega gledališča v Trstu sporoča cenj. občinstvu, da je otroška predstava izven abonmaja.

Prodaja vstopnic vsak dan od 12. do 14. ure ter eno uro pred pričetkom predstave pri blagajni Kulturnega doma. Rezervacije na tel. 73-42-65.

„Goriška srečanja“

Izšla je tretja številka revije »Goriška srečanja«, ki jo izdaja časopisno založniško podjetje »Soča« v Novi Gorici, urejuje pa jo uredniški odbor, v katerem so Cvetko Nanut, Marjan Breclj, Branko Maručić, Cvetko Vidmar, Joško Martelanc, Marjan Tavčar, Tone Slapernik in Pavle Medvešček. Glavni in odgovorni urednik je Cvetko Nanut, tehnični urednik pa Marjan Breclj. Uredništvo je v novi Gorici, uprava pa v Sempetru pri Gorici.

Kot piše na platnicah, namerava revija »Goriška srečanja« prinašati prikaze pomembnejših publikacij, predvsem tistih, ki obravnavajo Goriško in Primorsko, in del primorskih avtorjev sploh. Tudi ostala vsebina obravnava predvsem probleme na Goriškem in v Soški dolini. Joško Martelanc je napisal članek »Pogjemo resnici v obraz«, ki se nanaša na najnovejšo politične reforme v Jugosla-

viji. Zelo zanimiv je članek Marjana Tavčarja »Briške male kmetije«, v katerem prikazuje razmere malih kmetov v Brdih. Anton Ladava je pripeljal članek »Bovske naravne lepote in turistično gospodarjenje«. Dr. Jože Lojk piše o »Novogoriški šolski reviji«, Branko Savli pa o »Problemih stanovanjske reforme« Boris Kovšca razpravlja o mladini, Marjan Breclj pa je napisal esej o pesniku Biagiu Marinu, ki je doma v Gradežu. Marjan Gabrijelčič razpravlja o Kosovelovi poeziji v Srebotnjakovi glasbi.

Poleg še nekaj drugih aktualnih prispevkov najdemo v reviji tudi govor, ki ga je imel Beno Zupančič na proslavi 60-letnice smrti Simona Gregorčiča.

Revija je natisnjena na lepem papirju in obilno ilustrirana.

OBNOVLJENE GLEDALIŠKE PREDSTAVE V FLORENCI

V mestnem gledališču v Florenci so se v nedeljo spet začele predstave, ki jih je pretrgala povodenj. Kot prvo predstavo so prikazali Monteverdijevo opero »Kronanje Popeja«. Gledališče je bilo razprodano, vendar pa ni bilo videti mondanega razkošja in sijajnih toalet, kot navadno ob premiera. Moški so bili večinoma v sivem, ženske pa v resnih oblekah. Vladalo pa je zadovoljno vzdušje, da so se končno lahko spet začele operne predstave. Predstavi je prisostvoval tudi minister Corona. Pevci na odru so bili v kostumih, katere je posodila milanska Scala. Kulis ni bilo, ker je povodenj vse uničila.

Kulturne novice

V Florenci je umrl pisatelj Piero Jahier. Doživel je 82 let.

Državna založba Slovenije je izdala v svoji zbirki »Kiosk« ponatis knjige Ivana Cankarja »Podobe iz sanj«. To knjigo smatrajo za najboljšo Cankarjevo delo. Izdajo je opremil Uroš Vagaja. Uredil jo je Vital Klabus.

V Zagrebu je umrl hrvaški pesnik in pisatelj Grigor Vitez. Pisal je pesmi in pravljice za otroke pa tudi prevajal. Med drugim je prevedel v hrvaščino mnogo del slovenskih pisateljev, npr. Zupančičevih in Levstikovih.

V začetku januarja bodo začeli snemati v Trstu film »Oblak jeze«, v katerem bodo igrali glavne vloge Giovanna Ralli, Renato Salvatori in Jouis Jordan. Film bo posnet po romanu z istim naslovom, ki ga je napisal Giovanni Arpino. Dirigiral bo Prandino Visconti.

V Slovenskem narodnem gledališču v Mariboru so obhajali včeraj 30-letnico gledališkega delovanja dramske igralske Branke Verdonik-Razbergerjeve. Za jubilejni nastop si je zbrala Cankarjevo »Gospo Judith«.

Izšla je prva letošnja številka »LITERARNIH VAJ«, mesečnika dijakov na slovenskih srednjih šolah na Tržaškem in Goriškem.

GOSPODARSTVO

Kostanj ima še bodočnost

V dneh 13-14-15. oktobra se je vršil v Cuneu (Piemont) sestanek kmetijskih in gozdarskih strokovnjakov in gospodarstvenikov, ki so razpravljali o kostanju, gozdnem drevesu, ki je pred par desetletji igralo še zelo važno vlogo v italijanskem gospodarstvu, zlasti v nekaterih pokrajinah pa tudi v Beneški Sloveniji. Gojenje kostanja je bilo opravičeno iz dveh gospodarskih vidikov: zaradi plodu, katerega je Italija izvažala v mnoge države, in zaradi lesa, ki je služil za izdelovanje dog za sode in za pridobivanje čreslovine. Poročilo o preučevanju letine v letih 1949-1964 pravi, da je imela Italija od kostanja letno skoraj 15 milijard lir dohodkov, in sicer skoraj 6 milijard od plodov užitnega kostanja, ostalih skoraj 9 milijard pa iz uporabe lesa.

Letni pridelek plodov pa je v zadnjih letih zelo padal. L. 1909 je dosegel pridelek kostanja skoraj 7,8 milijonov stotov, v zadnjih letih pa se je skrčil na nekaj več kot en milijon stotov ali na eno sedmino prejšnjega pridelka.

S tem pa še ni rečena zadnja beseda. Naslov tega sestanka vsebuje optimizem. Tudi onih 200 ljudi, ki so se udeležili sestanka v Cuneu, se je na sestanku oprijel optimizem, katerega so odnesli v vse države in kraje, od koder so prišli na sestanek. Ugotovljeno je namreč, da so poganjki-rakle, ki poženejo iz štora prejšnjega kostanjevega drevesa, popolnoma zdravi: mora pa biti deblo odžagano tik nad zemljo, tako da štor ne gleda mnogo iz nje.

Dejstvo, da te rakle niso okužene, so ugotovili v mnogih državah. Najbolj temeljite študije v tem pogledu so izvedli zlasti v

KRAVE MOLZNICE V EVROPI

Pri zadnjem štetju krav molznic so ugotovili, da se na Holandskem in v Belgiji število molznic sicer počasi, a stalno dviga. Na Danskem je število po l. 1960 padalo, lani se je zopet začelo dvigati. Že več let pada število molznic v Angliji, na Švedskem in v Švici. Nekoliko se je število dvignilo v Franciji, Italiji, Avstriji in na Irskem. Predvidevajo znižanje števila na Norveškem in Finskem.

Zvišalo se je število molznic tudi v vzhodni Evropi in na Novi Zelandiji, pada pa v Sev. Ameriki.

Jabolka in hruške gnijejo

Letos je bila v Italiji, zlasti v Emiliji-Romagni izredna letina. Tega sadja je preveč, kar zadeva trg. Sadjar ima rad obilno letino, saj za to dela, a kar je preveč, je preveč. Če je preveč, ne moreš prodati, tudi poceni ne. Najhujše je v Ferrari in v okolici, kjer je sadje še na drevesih, ker se ga ne izplača obirati. Obiranje stane približno 10 lir od kg, a navadnih jabolk ne plačajo trgovci in destilatorji niti po 7 lir za kg, ker imajo že vse zaloge polne.

Kako se godi samogoltnikom. Najboljše ravnine so spremenili v sadovnjake, ker so

Švici, potem pa v Španiji. Švicarji so v kantonu Ticino preučevali vsako posamezno kostanjevo drevo več let in so si izdelali natančen zemljevid vseh posameznih dreves v merilu 1:25.000, tako da vsak cm na zemljevidu predstavlja 250 m v naravi. Španci vzgajajo imunizirana kostanjeva drevesca.

Na sestanku kostanjarjev v Cuneu so govorili o sklenjenih kostanjevih nasadih, kakor so npr. jabolčni, tako da se bo lahko govorilo o kostanjevem sadovnjaku.

V drugem italijanskem zelenem načrtu je predvideno, da bodo precej bolj resno vzeli namen, da odpravijo ta bolni gospodarski sektor.

PODPORE ZA BREZPOSELNE KMEČKE DELAVCE

Podrejeni kmečki delavci, vpisani v uradni seznam, lahko zaprosijo za podporo za brezposelne najkasneje do 30. novembra. Prošnje na posebnem obrazcu sprejema zavod za socialno skrbstvo INPS. Isti zavod ali sindikalne organizacije dajo vsa potrebna pojasnila glede sestave prošnje in prilog.

SET in kajenje cigaret

V državah SET-a pokadi največ cigaret Nemec, in sicer jih pokadi letno nad 1500. Sledita Belgijec in Luksemburčan s 1400 cigaretami na glavo, Holanec in Italijan pokadita letno vsak po 1200 cigaret, Francoz pa le 1000. Če bi pa upoštevali porabo cigaret, cigar in tobaka za cigarete, potem sta najbolj strastna kadilca Belgijec in Luksemburčan, katerima sledi Holanec in temu Francoz, Italijan pa prav malo zaostaja.

Najbolj strastni kadilci na svetu pa so zunaj SET-a in prvo mesto s 3.000 cigaretami na leto zavzemata Amerikanec in Švicar, 2.500 cigaret pokadi Anglež, po 2.000 pa Poljak, Madžar, Japonec in Avstralec.

MALOOBMEJNA TRGOVINA

Maloobmejna trgovina med Italijo in Jugoslavijo je v prvih osmih mesecih letos znašala 13 milijard lir. Od tega je odpadlo na italijanski izvoz 5 milijard 700 milijonov.

MEDNARODNA TRGOVINA Z JAJCI SE MANJŠA

Danes skoraj ni države, kjer se ne bi bilo v zadnjih letih perutninarstvo močno razvilo. Najbolj se je razvila reja jajčaric in zato se je močno dvignila proizvodnja jajc. Dvignila pa se je tudi potrošnja jajc. Znatno se je znižala meddržavna trgovina z jajci, ker skušajo države z lastno proizvodnjo kriti svoje potrebe. Če primerjamo zadevne številke, ugotovimo, da so Zah. Nemčija, Švica, Avstrija, Italija, Francija in Anglija uvozile lani nekaj nad 3 milijarde jajc, pred 3 leti 5,5 milijard, pred 6 leti pa 7 milijard.

UVOZ VINA V ZDA IN V ZAH. NEMČIJO

Lani (1965) so ZDA uvozile 592.900 hl vina in vermuta. Od te količine je Italija dobavila 232.800 hl, Francija 197.800 hl, z manjšimi količinami si sledita potem Španija in Zap. Nemčija, ki pošilja v ZDA svoja odlična renska vina.

V istem času je znašal uvoz v Zah. Nemčijo 4,3 milijone hl, od teh iz Italije 1,3 milij. hl ali nekaj več kot prejšnje leto. Uvoz iz Francije pa je bil znatno višji, a se je skrčil za 9% od prejšnjega leta. Tema dvema največjima proizvajalcema vina na svetu je sledila Grčija. Vse te 3 države so dobavile Nemčiji nekaj nad 3/4 ali 75% uvoženega vina.

3,5 MILIJONE KEMICNIH SNOVI

Danes pozna človeštvo okoli 3,5 milijona kemicnih snovi, vsako leto pa odkrijejo približno 100.000 novih. Jasno je, da ne pozna nihče vseh, marveč jih pozna tudi največji učenjak komaj delček odstotka, kajti en odstotek pomeni že 35.000. Večkrat pa se zgodi, da ima ista snov v raznih krajih dve ali celo več imen, kar povzroča v mednarodnem znanstvenem svetu določeno zmedo. Zato je bila ustanovljena »Mednarodna zveza za čisto in uporabno kemijo«. V to zvezo je vključenih 46 držav. Njen namen je ustvariti nekaj reda v zmedici različnih imen in jih kolikor mogoče poenostaviti. Glavni namen zveze pa je izdelati enotne predpise glede proizvodnje, sestavljanja in uporabe antiparazitarnih (zaščitnih) sredstev, zdravil, strupov in sploh človeštvu nevarnih sredstev.

OBVESTILO CVETLICARJEM

Kmetijsko nadzorništvo v Trstu sporoča cvetličarjem tržaške pokrajine, da je pričelo v ponedeljek, 28. t. m., sprejemati naročila za nakup vrtnic s prispevkom 50% nakupne cene.

Naročiti je treba najmanj 100 vrtnic, prošnje pa se bodo sprejemale do 9. decembra.

Ob naročilu mora vsakdo plačati na račun 300 lir za vsako vrtnico, ob dvigu bo poravnal račun.

Prošnje, na kolkovanem papirju za 400-lir, je treba predložiti, od 9. do 13. ure, na sedežu kmetijskega nadzorništva v Ulici Ghega, 6.

STROJI ZA PROTIPARAZITARNO OBRAMBO

Kmetovalce tržaške pokrajine obveščamo, da sprejemata opazovališče za rastlinske bolezni (Ulica Murat, 1) in kmetijsko nadzorništvo (Ulica Ghega, 6) prošnje za sprejem posebnega prispevka do največ 50% nakupne cene, za nakup strojev za protiparazitarno zaščito rastlin, kot so: motorne škropilnice, nahrbtnne škropilnice, atomizatorji, žveplalniki idr. Prošnje se sprejemajo, dokler ne bo izčrpana v ta namen razpoložljiva vsota.

Spomini iz prve svetovne vojne

■■■ 27 ■■■■■ V RUSKEM UJETNISTVU ■■■■■■ Inž. J. R. ■■■■

Sicer nisem bil še nikdar metereološki opazovavec, vendar nisem hotel pokazati kakšne nervoznosti, ali negotovosti, ko bom prevzemal službo od sedanjega nabljudatelja.

Priprave za meteorološko opazovanje so zavzemale le polovico z lakasto žico ograjenega prostora. Ostala polovica 10 x 20 m je bila razdeljena na male gredice v velikosti 1 x 2 m. Te so služile za izredne poskuse v malem: kakšna nova sorta pšenice ali drugega žita. Še sedaj se spominjam, kako sem se začudil neki vrsti golega ječmena, ki je imel izredno debelo zrnje, že naravno, prav črne barve. Ravnatelj ga je imenoval »himalajski ječam«, ki naj bi služil za pripravo Kneippove kave. Par let prej je dobil ravnatelj od svojega prijatelja iz Alma Ate (Turkestan) pismo, v katerem je bilo 12 semen tega ječmena. Upal je, da bo sedanja žetev dala vsaj 1.000 zrn.

Meni se je zdel ječmen že dozorel, ker sem videl pod enim stebrom 2 izluščeni zrna, na kar sem opozoril ravnatelja. Poskušal je »čez noht« zrelost nekaj zrn in takoj poklical Ivana Fomiča, naj poskrbi, da bo popoldne ta ječmen pobran: skrbno naj izrujejo posamezna stebela, napravijo snop in ga zavijejo v laboratorijski papir ter strogo pazijo, da se ne osuje ali da bi se semena ne izgubila. Na zavoj naj zapiše: 1916 — Himalajski »ječam« — 2 x (1 x 2), kar pomeni, da je skupaj pridelek dveh malih gredic. Meni pa se je zdelo, da se bo ječmen hudo osipal, čeprav bodo pazili, kako izrujejo posamezne grmiče. Popoldne

bo presuho in bolje bi bilo, če bi počakali do drugega dne zjutraj, ko bo nekoliko rose. Omenil sem ravnatelju ta svoj pomislek. »Naravno, kako da se nisem prej tega spomnil. Spasibo.« Zdelo se mi je, da ta beseda pomeni »hvala«. Takoj je zopet poklical Ivana Fomiča in spremenil naročilo.

Z meteorološke postaje sva šla proti domu. Na eni strani naše notranje poljske poti sta bili dve veliki njivi koruze, ki je bila skrbno in enakomerno zasajena, opleta in prisuta. Ravnatelj je rekel, da tista koruza ni naša, da je »amerikanskija«. Nisem razumel, kaj mi je hotel povedati, vprašal pa ga tudi nisem. Saj ni potrebno, da razumem vse že prvi dan. Na drugi strani poti je bila prostrana njiva, kjer je bila precejšnja površina posajena s kumaricami — »ogurci«, nekoliko manjša z dinjami, posebno velika pa z lubenicami (arbuzi). Parkrat se je ravnatelj sklonil nad kako debelejšo lubenico, potrkal jo s prsti ter rekel, da še ni godna, a da čez teden bo že. Ta njiva je segala do ceste oziroma poti, po kateri smo se pripeljali prejšnji dan in ki se je nadaljevala v druge strani.

Na drugi strani naše notranje poljske poti pa je bil »baraban« ali mlatilni prostor, kamor so privražali z okoli ležečih poskusnih njivskih gred pokošeno žito. Za moje dotodanje pojme ga je bilo že precej, ker so ga bile 3 velike kope. Tudi mala mlatilnica ameriške znamke DEERING je že bila na mestu, če sploh ni čakala tam že od prejšnjega leta. Po zunanem videzu

je tam zmrzovala, se močila, sušila in grela na soncu. Ivan Čumak je še z nekim moškimi brisal in ribal z nje rjo, umival prenosno in zobčasto kolesje s petrolejem in nekaj mazal. Komaj me je zagledal, je rekel »agronom, etot moj sin, tože Ivan Čumak«. »In mnogo manj vreden kot oče,« je pristavil Nikolaj Stepanovič. Čumak je povedal, da mlatilnica ni pokvarjena in da se bo čez dva dni že lahko mlatilo.

Sla sva z ravnateljem preko dvorišča v veliko stavbo, ki je imela na vrhu kuhinjo in jedilnico, v ozadju pa več oddelkov, tri z lastnimi vhodnimi vrati z dvorišča. V prvem oddelku sta bila dva prostora, dve sobici, z nizko železno pečjo v skupnem zidu. »To je naša sauna. Ni prava finska sauna, a služi za isto. Kadar se hočete kopati, povejte to Čumaku.« Sklenil sem napraviti to takoj drugi dan. Saj sem bil potreben kopeli. Pa tudi radoveden sem bil, kako to deluje. V drugem oddelku je bil destilacijski kotel za pridobivanje destilirane vode. Tretji oddelek je bil posebno velik, dolg in širok.

»To je naš laboratorij, v katerem se dela v slabem vremenu in pozimi. Predvsem se tu analizirajo tisti zavoji, ki jih vidite tam na policah in ki so ostali še od lanske letine. Nismo mogli dokončati analiz. Boste nadaljevali s tem, ko bo deževno,« je rekel ravnatelj. (Dalje)

NOVA IZDAJA REDKE KNJIGE

Založnik Forni v Bologni je izdal v svoji zbirki facsimilov izdaj starih in redkih knjig tudi »Zgodovino Trsta« ki jo je napisal pred 300 leti bosonogi karmeličan Ireneo della Croce, katerega posvetno ime je bilo Giovan Maria Petrueli. To je prva prava zgodovina tržaškega mesta.

Knjiga je bila natiskana leta 1698 v Benetkah ter ima svoj pomen tudi za slovensko zgodovino in kulturno zgodovino.

19 Pokristjanjenje Slovencev N. H.

Na to spominja še danes slovenska beseda kruh, ki je gotovo nastala iz sestavljenke kōr-rug, ki pomeni dobredno vzhajani ječmen. Glagol kōr ima v skandinavskih jezikih mnogo pomenov, med njimi tudi vzhajati, kopičiti se, gnesti ali mesiti, vzdigniti se, vedno v pomenu kakega premikanja. V tem primeru pride torej ta glagol v postev v pomenu vzhajati. Tudi ta beseda zvesto spremlja Slovence iz veka v vek. V izrazoslovju starodavnih nordijskih sag jo najdemo v obliki rughleifr (hleifr pomeni hleb), v moderni (reformirani) norveščini v obliki rugleiv, v švedščini pa spominja nanjo beseda krokan, ki pomeni neke vrste potico.

Spoštovanje do kruha kot posebnega božjega daru se je ohranilo pri slovenskem narodu vse do najnovejših dni in ni še tako daleč čas, ko so matere učile otroke, da morajo poljubiti kruh, če jim je padel na tla, in da je greh vreči skorjo kruha ali drobtine v smeti. Bolje jih je dati živalim v hrano. Le v današnjem času obilja začenja izginiti to sveto spoštovanje do kruha.

Prvotno so Skandinavci z našimi predniki vred gotovo iskali in zbirali ječmenove klase z divje rastočih stebel ter nato drobili zrnje med kamni in kuhali iz zdroba močnik, ki je bil posebno užiten in krepčilen. To daje sklepatici še zdaj švedski izraz kruka za lončec. Od pretirano rastlinske hrane oslavljenim in lačnim ljudem se je moral

zdeti gosti ječmenov močnik imenitna in naravnost zdravilna jed — jed, ki je največ zalegla —, odtod najbrž tudi švedski besedi kry, kar pomeni zdrav, veder, močan ali svež, in kry paa* sig — opomoči si, morda pa tudi slovenska beseda kri — življenjski sok, ki daje življenje, zdravje in moč. Današnja skandinavska beseda bröd za kruh pride najbrž od staronordijske besede brád, ki je pomenila rodo (nemastno ali posušeno) meso.

Pozneje pa so začeli Skandinavci in med njimi tudi »Solvendci« sejati zrna divjega ječmena na posebno rodovitnih in zavarovanih krajih (goricah), najbrž na njivah, ki so jih s sekirami ali z ognjem izkrčili v gozdu. S tem pa je bilo zanje tudi konec nomadskega življenja. Nomad se je spremenil v stalno ali vsaj večino leta na istem kraju naseljenega poljedelca.

Moral se je ustaliti blizu svoje dragocene njive, da je pazil na posevek, da mu ga niso popasle divje živali ali da mu niso pozobali posejanega zrnja in pozneje dozorelega ječmena krokariji, vrabci in drugi ptiči. Moral je pravočasno požeti, da se mu zrnje ni usulo ali da mu žita na polju ni prekril sneg. Zato je moral postaviti kočjo zase in za svojo družino, pa tudi streho za pridelek.

* Stari znak aa naj nadomesti tu in drugje novejši znak v obliki črke a s krožcem, ki pomeni glas o, ker tiskarna ne razpolaga s tako črko.

Ves ta razvoj nam pojasnjujejo stare in novejšje skandinavske in slovenske besede husa — zavetje, sköta — šotoriti, hus — hiša, kot ali koja — kočja, hyta — huta, uta — uta in skörden — skedenj (žitna shramba ali dobredno: žetev). Skörden ni nič drugega kot beseda skörd (žetev) s pritaknjem določnim spolnikom en, torej določena, »moja« žetev ali pridelek. Tudi ta beseda je ena izmed mnogih skandinavskih besed, ki je spremljala Slovence na dolgi poti iz skandinavske pradomovine in skozi čas in ki pomeni enega najtrdnjših dokazov za skandinavski izvor slovenskega naroda, ker je ne najdemo v drugih slovanskih jezikih in ne v nemščini.

Presenetljiva je še — po več kot dva tisoč letih ločenega razvoja — tudi podobnost drugih izrazov za prvobitno poljedelsko dejavnost v slovenščini in nordijskih jezikih, kot npr.: klas — klase, silje (mlado žito) — syl, steblo — stubb, stlati (steblo) — stable, zrno — kärn ali kjern, nežno (razvijajoče se) zrno v klasu ali klen klas — klen, mlatiti (treskati) — träska, cepec (gorjača za stepavanje zrnja iz snopov) — káp (izg. čep), snop — knippe, sito (séjati) — syde, vejati (zrnje) — vaja, vreči (vreča) — vräka, meriti — mäta (od tega morda tudi žitna mera mecl na Štajerskem), nakladati — lada (in šved. lada, norv. lade — škedenj), vrabec — sparv (pa tudi tätting; od tega tatinskega ptiča pride morda slovenska beseda tat?), vrana — vravn, krokari — kraakare itd.

(Dalje)

ŽENA IN DOM

VZGAJAJMO OTROKE K LJUBEZNVOSTI

V mnogih naših družinah se neprestano prepirajo, od jutra do večera. Pri nobeni stvari ne gre brez kričanja in hudih besed, včasih tudi psovok in grobega zmerjanja. Zmerjata se zaradi vsake malenkosti mož in žena in zmerjata tudi otroke, če se jima zdi, da niso česa prav napravili, ali zaradi premajhnih uspehov v šoli. To sicer še ne pomeni, da so v taki družini stalno sprti med seboj, kajti navadno se taki prepiri prav tako hitro poležejo, kakor so nastali, toda kmalu nato se začno novi; sosedje lahko slišijo njuno kričanje in zmerjanje. To pa ustvarja v družini neprestano napetost, razvanost, slabo voljo in zamere zaradi prehudih besed. Take zamere se počasi kopičijo iz malenkosti v prave grmade in povzročijo, da se ljubezen med zakoncema, pa tudi med starši in otroki ohladi, ali pa jo prekrije debela rja užaljenosti in kljubovavnosti.

Če bi se taki starši vprašali, kdo je kriv takega vzdušja v družini, bi morali priznati, da so ga krivi oni sami. Mož pride utrujen in morda tudi slabe volje iz službe, kjer mu ni šlo vse tako, kakor si je želel, ali pa se

mu je zgodila kaka krivica, in te slabe volje ne more prikriti niti doma nasproti družini. Da se zapeljati, da z nevoljo odgovarja na vprašanja žene in otrok ter da ob najmanjšem povodu izbruhne v zmerjanje. Žena pa ga, namesto da bi potrpeala in molčala, ali pa ga skušala razvedriti, še bolj razdraži s kakimi pikrimi odgovori, pripombami ali s tem, da mu začne takoj, ko je stopil čez prag, razlagati kakšne nevspečnosti, npr. glede otrok in njihovih neuspehov v šoli, namesto da bi počakala, da se ponudi prava priložnost za to. Tako v marsikateri družini tudi kosijo in večerjajo med krikom in vikom, ali tudi s solzami in udrihanjem po mizi. Vse to pa po nepotrebem, samo zato, ker jim manjka uvidevnosti in ker ne vedo, kaj pomeni kulturno obnašanje, ne samo nasproti drugim, ampak tudi v lastni družini.

Mnogo je odvisno v tem pogledu od žene. Predvsem ona bi morala paziti na ton medsebojnega obnašanja v družini. Ona je tista, ki bi morala določati ta ton. Če je mož razburljiv, naj ga ne draži z ostrim jezikom, ampak naj mu v hipih, ko je razdražen in slabe volje, odgovarja ljubezljivo in krotko. Naj mu ne začne pripovedovati samih neprijetnih reči, ampak kaj takega, kar ga bo razvedrilo in pomirilo ter mu dalo pozabiti razlog njegove slabe volje. Mož ji bo (v večini primerov) hvaležen za to obzirnost in ljubeznivost. Ljubeznivost je namreč tisto, kar moške pri svojih ženah najbolj cenijo, prepirljivost in večno nerganje pa tisto, kar najbolj sovražijo in kar jih najbolj draži. Žene pa taka ljubeznivost nič ne stane razen nekoliko dobre volje in premagovanja, da se ne prepusti takoj lastni slabi volji. S tem premagovanjem in ljubeznivostjo pa lahko ustvari v družini popolnoma drugo in boljše ozračje in lepše medsebojne odnose.

Ženina ljubeznivost bo vplivala na moža, pa tudi na otroke. Tudi ti se bodo začeli bolj ljubezljivo in vljudno obnašati tako do nje same kot do očeta, pa tudi drug do drugega. Namesto grobega, poveljevalnega tona se bodo naučili reči »prosim« in »hvala« za razne medsebojne materialne usluge, pa tudi nasproti staršem, in to ne bo ostala gola formalnost, ampak bo prešla tudi v njihovo psiho, postala bo del njihovega značaja. Zelo veliko je odvisno pri ožlikovanju človekovega značaja in pri vsem njegovem uspehu v življenju od tega, kakšni so bili odnosi v družini, v kateri je odrasčal, zlasti pa odnosi med starši in otroki.

Preženimo torej zmerjanje, kričanje in grobost iz naših družin in ustvarimo v njih ozračje ljubeznivosti, obzirnosti in vljudnosti.

BARVE DECEMBRSKIH PRAZNIČNIH VEČEROV

Naj živijo sončne, živahne, blesteče barve! pravi ta muhasta moda in ji ni nič mar, če zunaj dežuje piha mrzel veter in je sivo nebo in tudi naše razpoloženje, ko se stresamo od mraza.

Bogve, morda so pa bistre glave modnih ustvarjalcev pogruntale, da vesele in sončne barve tako vplivajo na človeško psiho, da nam dajo občutek veselja in toplote. Vsekakor bo to držalo v prijetno gretih prostorih, ob prazničnem vzdušju decembrskih večerov, ki nas navdaja s posebnim veseljem in navdušenjem. In v ta praznični in lesketajoči se okvir se poda tudi nova večerna moda. Morale se bomo ločiti od dobre, hvaležne črne obleke, ki nam je pomagala iz vsake zagate; odenimo se enkrat v živo, rožasto, vzorčasto, lesketajočo se oble-

ko, ki je veliko bolj romantična, pa tudi elegantna in rafinirana, če si znamo izbirati blago in kroj.

Priznam, da bo ta odločitev izgledala za marsikatero preveč predizna in bo zato raje ostala pri klasični modi. Vendar vam lahko nekaj svetujem: dandanes se veliko ljudi odloči, da preživi božični in novoletni večer doma v intimni družbi prijateljev, ob domačem božičnem drevescu, v okolju, kjer zbravnosti in dobrega počutja ne moti trušče preveč razigrane množice. V tem primeru bi lahko pričakale goste recimo v rožasti dolgi tuniki iz zelo tankega volnena etamina (dolge obleke so namreč zelo v modi), ali v pleteni volneni tuniki v praznični in veseli rdeči barvi; ali pa, če ste mlade in vitke, v zelo kratki žametasti obleki z majhnim rožastem vzorcem in robom, okrašenim z bogatim naborom iz organdija.

Menim, da bo tako vaš praznik še bolj blesteč in prijeten.

Martina

S Tržaškega

KNJIZICA MLADINSKIH PESMI

Te dni je izšla v založbi Slovenske prosvetne zveze v Trstu knjizica z naslovom »Otroške in mladinske pesmi«. Zbirko je zbral in uredil glasbeni pedagog in dirigent Ignacij Ota. V predgovoru pravi, da je to napravil iz potrebe, ker se je zadnja leta med tukajšnjimi Slovenci precej razvilo otroško zborovsko petje. Tudi učitelji po šolah kažejo zanimanje za ustanavljanje otroških in mladinskih pevskih zborov.

V zbirki so pesmi slovenskih avtorjev, med katerimi so — poleg Ignacija Ota — nega — zastopani še Ubald Vrabc, Ivan Grbec, Viktor Fabiani, Oskar Kjuder, Karel Boštjančič, Zorko Harej, Srečko Šušteršič in Pavle Merku.

REDNI LETNI OBCNI ZBOR SINDIKATA SLOVENSKE SOLE V TRSTU

V četrtek, 8. decembra, ob 8.30 ob prvem sklicanju in ob 9.30 ob drugem sklicanju, bo v mali dvorani Kulturnega doma v Trstu ul. Petronio 4,

OBCNI ZBOR SINDIKATA SLOVENSKE SOLE

Dnevni red:

1. Otvoritev.
2. Izvolitev predsedstva občnega zbora.
3. Branje zapisnika lanskega občnega zbora.
4. Poročila: tajništva, referentov, blagajnika, nadzornega odbora in razsodišča.
5. Razprava in sprejem poročil.
6. Razrešnica.
7. Volitve novega odbora.
8. Predlogi.

Vsi, ki žele predložiti kak predlog, naj ga pismeno predložijo odboru sindikata slovenske sole, ul. F. Filzi, 8/1. do 2. decembra.

VABLJENI TUDI NECLANI.

Odbor

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV V TRSTU

priredi v nedeljo, 11. decembra 1966 v Marijinem domu v ROJANU ob 17. uri nastop pevskih zborov.

VABLJENI!

GLASBENA MATICA

priredi v nedeljo, 4. decembra, ob 16. uri v KULTURNEM DOMU

VOKALNI INSTRUMENTALNI KONCERT

Sodelujejo:

Orkester G. M. dirigent Oskar Kjuder Moški zbor p. d. Prosek-Kontovel, dirigent Ignacij Ota

Solista:

Fedora Ferluga (klavir), Viktor Stoka (tenor).

Rezervacija in prodaja vstopnic od 1. do 3. decembra v Tržaški knjigarni, ul. sv. Frančiška 20, tel. 61-792 ter eno uro pred začetkom koncerta pri blagajni Kulturnega doma.

Z Goriškega

S sosedne strani:

POMEMBNA ZGODOVINSKA OBLETNICA

Letos obhaja župnijska cerkev v Solkanu 400-letnico, odkar je bila zgrajena in posvečena. To se je zgodilo leta 1566, ko je bil solkanski župnik Luka Pitter.

V Solkanu je pa že davno prej stala cerkev in cerkveno okrožje, pod katero je spadala tudi Gorica. Saj je bila goriška farna cerkev (sedaj stolna) sv. Hilarija in Tacijana dozidana šele okrog leta 1400.

V 16. stoletju je bila sedanja solkanska župna cerkev središče velikega cerkvenega okrožja. V njej so bili krščeni nekateri znameniti slovenski moške; med temi prvi goriški slovenski zgodovinar jezuit Martin Bavčer iz 17. stoletja, Marko Anton Plenčič, ki je živel v 18. stoletju na Dunaju kot protomedicus cesarskega dvora. Iz novejših časov poznamo kot uglednega solkanskega farana krškega nadškofa Srebrniča. Med znane solkanske župnike prištevamo tudi Janeza Tavčarja, poznejšega ljubljanskega škofa.

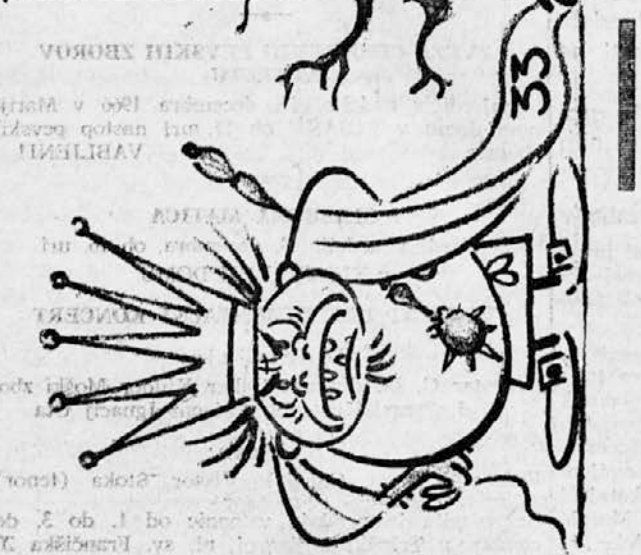
Zgodovina solkanske cerkve je zelo pestra. Tu je večkrat našla zatočišče milostna podoba svetogorske Matere božje. Največ časa je prebivala pod njeno streho, ko je cesar Jožef II. zatrl božjo pot na Sveti gori, in sicer od 1785-1792 leta. Cerkev pa je čakala tudi marsikatero hude dneve, posebno v prvi svetovni vojni. Vedno pa je vstala iz ruševin, še mogočnejša kot prej.

Zaključne slovesnosti štiristoletnice se bodo obhajale v nedeljo 4. decembra. Ob deseti uri bo sprejem škofa za Slovensko Primorje msgr. Jenka, nakar bo sledila peta koncelebrirana slovesna maša z govorom, obnovitvijo krstne obljube in zahvalno pesmijo. Ob treh popoldne pa bodo slovesne večernice z blagoslovom. Gibalo vseh priprav za to zgodovinsko obletnico je sedanji župnik, prelat Simčič.

17 Lažnivi KLJUKEC

Besedilo
prevedla in priredila:
OLGA RATEJ

PO BURGERJU — RIŠE: BORUT PEČAR

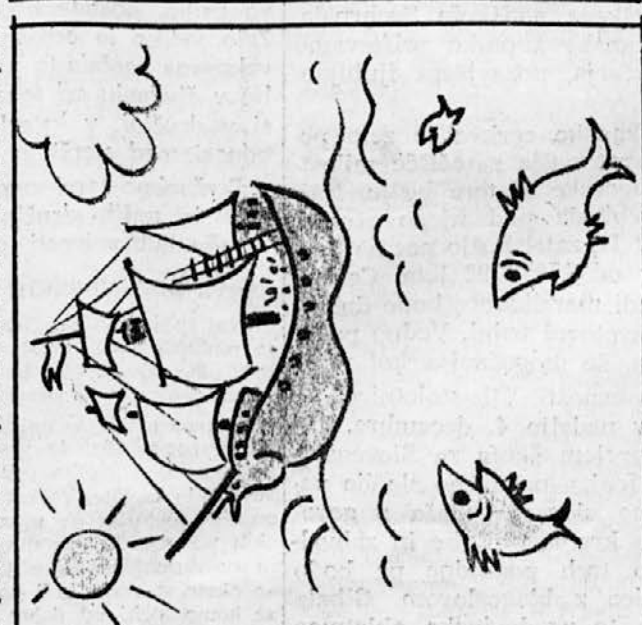
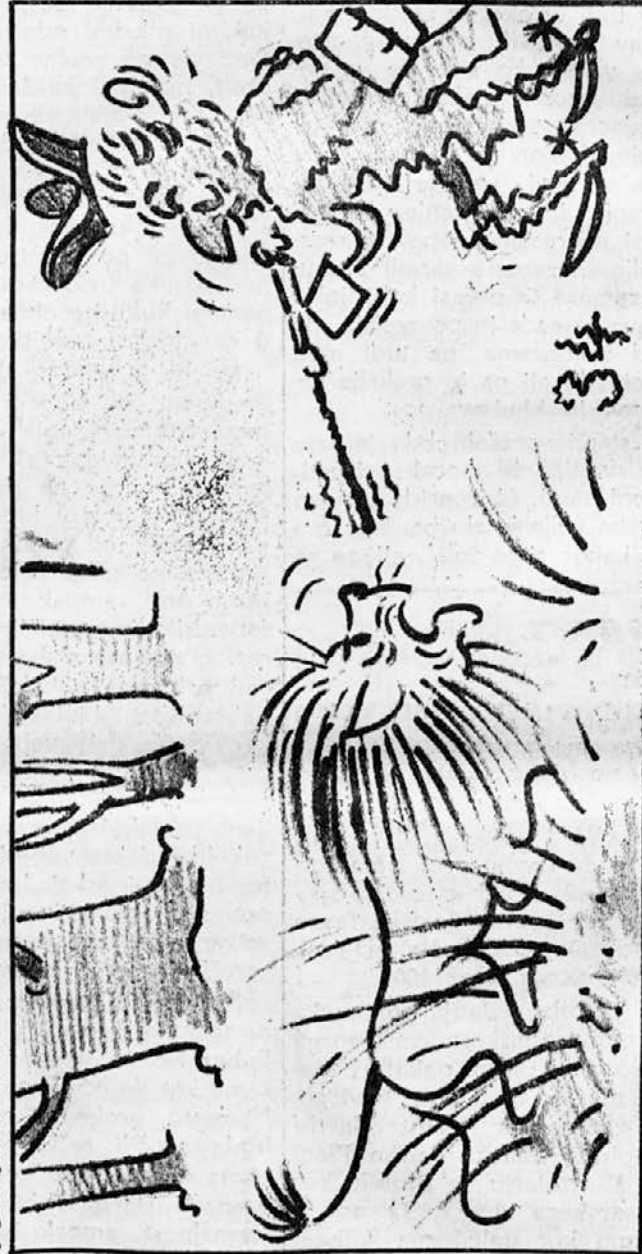

da je bil prej še kar dober plemenit, po nekem obisku v severnih deželah pa se je vrnil domov čisto spremenjen. Postal je prava pošast. Mi ne bomo razpravljali, ali to drži ali ne, ker bi šli predalet.

Iz hvalečnosti za veliko uslugo, ki sta jo ljudstvu napravila kmet in kmetica, obirača klobas, ko sta po naključju ubila surovega vladarja, so ju otočani posadili na izpraznjeni prestol. Ker sta se tadva v svoji vladarski veličini tako približala soncu, da od blišča nista videla predse, sta si morala na krono pripeti senčnik. Tak dolg in širok senčnik.

33. No, kaj se je zgodilo: kralj tega otoka je bil prav tedaj na vrtu, ko je drevo padalo na zemljo. Hotel se je umakniti, na srečo pa je bil prepozen. Drevo ga je pri-tisnilo ob tla in ga na mestu ubilo.

Zakaj na srečo? Zato, dragi moji, ker je bil ta vladar najhujši tiran pod nebeškim svodom. Da vam ne bi na dolgo pripovedoval, kako vse je mučil svoje podložnike, vam rečem samo to, da je mladenič prodajal sosednemu knezu za vojake. To pa zatagadelj, da je pododovane milijone lahko množil z novimi milijoni. Njegovi podložniki so trdili,

34. Dolgo sta kralj in kraljica s senčnikom na kroni vladala zadovoljnemu ljudstvu in vse ju je spoštovalo. In nikdar nihče od podanikov ni pokusil klobase, ne da bi pri tem rekel: "Naj živita naš kralj in kraljica." Ko smo popravili svojo ladjo, ki jo je bil vihar poškodoval, smo se poslovili od novega vladarja in njegove soproge in z ugodnim vetrom odppluli proti Cejlonu. Tja smo pri-speli čez šest tednov. Minilo je že kakih štirinajst dni, odkar smo bili na Cejlonu, ko me je guvernerjev naj-starejši sin povabil na lov. Vabilo sem hvaležno sprejel. Moj prijatelj je bil visok in

krepak mož, navajen toplega podnebjja. Jaz pa sem se kaj hitro utrudil v peklenski vro-čini in kmalu zaostal. Hotel sem nekoliko počiti na bregu reke, ko sem za seboj silšal šum. Ozrl sem se in okamenel od groze, zakaj blížal se mi je velikanski lev. Sel je naravnost proti meni in je očitno kazal, da me hoče pojesti za zajtrk, dasi me ni bil vprašal za dovoljenje. Streliva v puški nisem imel pravega, pa tudi časa za premislek ne. Odločil sem se, da vseeno streljam. Upal sem, da bom zver vsaj prestrašil, mo-goče pa celo ranil. S strelom na slepo srečo pa sem ga le razdražil.